

เขาวัง

ชื่อแหล่ง : เขาวัง

ที่ตั้ง : บ้านเขาวัง ตำบลคอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

เส้นทางเข้าสู่แหล่ง : จากราชบุรีใช้เส้นทางถนนศรีสุริยวงศ์ จากตัวตลาดจังหวัดราชบุรี ไปทางเพชรบุรี ระยะทางประมาณ 2.5 กม. วัดจะตั้งอยู่บนภูเขาทางขวามือ

สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม :

สภาพภูมิศาสตร์ : บริเวณที่ตั้งวัดเป็นภูเขาขนาดเล็กตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของเมืองราชบุรี

แหล่งน้ำ : ห่างออกไปทางด้านทิศตะวันออกประมาณ 2 กม. เป็นแม่น้ำแม่กลอง

ประวัติ : หลังจากมีการขุดคลองภาษีเจริญ และคลองดำเนินสะดวกในปลายรัชกาลที่ 4 แล้วทำให้การคมนาคมระหว่างเมืองราชบุรีกับกรุงเทพฯสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ได้เดินทางมาเมืองราชบุรีอยู่เสมอ หลังจากที่ท่านได้สร้างบ้านพักที่เมืองราชบุรีแล้ว ก็ได้กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ให้เสด็จแปรพระราชฐานมาประทับที่เมืองราชบุรี เนื่องจากเห็นว่าเป็นที่สบายและไปมาถึงกรุงเทพฯ ได้สะดวกกว่าที่จะประพาสเมืองเพชรบุรี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ กับเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี ในฐานะที่เคยอำนวยการสร้างพระนครคีรี เมืองเพชรบุรี มาสร้างพระราชวังที่เมืองราชบุรีอีกแห่งหนึ่ง เมื่อมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังที่ราชบุรี ก็ได้เตรียมการเลือกหาสถานที่ที่เหมาะสมที่จะสร้างพระราชวังต่อไปให้เป็นตามพระราชประสงค์ การเตรียมการหาสถานที่สร้างพระราชวังกระทำกันถึง 4 ครั้ง จนกระทั่งครั้งสุดท้ายได้สร้างพระราชวังขึ้นที่ภูเขาสัตตนาครด ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองออกไปทางด้านทิศตะวันตกประมาณ 2.5 กม. มีขนาดความสูง 98 ฟุต เดิมบนภูเขาสัตตนาครดเป็นวัด มีพระเจดีย์องค์หนึ่งกับวิหารพระพุทธไสยาสน์อยู่ จึงโปรดให้ผาติกรรมที่ธรณีสงฆ์ แล้วย้ายวัดสัตตนาครดไปสร้างใหม่ที่วัดร้างริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองและพระราชทานนามว่า “ วัดสัตตนาครดปริวัตร ” แล้วจึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังบนภูเขาสัตตนาครดขึ้น

สาเหตุประการหนึ่งที่โปรดเกล้าฯ ให้มีการสร้างพระราชวังขึ้นที่นี้สืบเนื่องมาจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยเสด็จประพาสที่ภูเขาสัตตนาครดเมื่อปี พ.ศ. 2414 ทรงพอพระราชหฤทัยและทรง

มีพระราชดำริว่า ภูเขาสัตตนาถประกอบด้วยภูเขาน้อยใหญ่อยู่ข้างๆ อีกหลายลูก ถ้าได้สร้างพระราชวังและ
ตำหนักเจ้านายขึ้นคงเป็นที่พักตากอากาศได้ดีแห่งหนึ่ง

การสร้างพระราชวังในครั้งนั้น ได้ใช้ดินระเบิดทำลายยอดเขาปรับระดับพื้น ให้เรียบต่ำกว่าระดับ
เดิมประมาณ 9 เมตร และได้มีการทำทางขึ้นเป็น 2 ทาง อ้อมขึ้นไปรอบเขาทางหนึ่งซึ่งรถยนต์สามารถขึ้น
ไปได้ อีกทางหนึ่งทำเป็นทางเท้าตรงขึ้นไปถึงหน้าท้องพระโรงเป็นเส้นทางลัด ทางที่สองนี้จะมีลักษณะลาด
ชันขึ้นได้เฉพาะม้าเท่านั้น ที่เชิงเขาทางด้านตะวันออกมีโรงทหารรักษาพระองค์ 1 โรง ส่วนอีกฟากหนึ่งหลัง
พลับพลาเชิงเขามีโรงรถม้า ตรงทางสองแพร่งมีกระโจมสำหรับทหารยามรักษาการณ์ ต่อขึ้นไปตรงทางลัด
มีโรงทหารมหาดเล็กสร้างเป็นแถวยาวหลังหนึ่ง เหนือขึ้นไปเป็นทิมดาบตำรวจอยู่ตรงหน้าท้องพระโรง
ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว ต่อจากท้องพระโรงเข้าไปเป็นพระที่นั่งเป็นอาคารชั้นเดียวมีสองหลังเรียงกัน
ตามยาวหลังหน้าเป็นท้องพระโรงหลังในเป็นที่ประทับ ที่มุมพระที่นั่งทั้งสองมีห้องแบ่งย่อยออกไปจำนวน
8 ห้อง พระที่นั่งทั้งสองหลังนี้เชื่อมติดต่อกัน โดยมีทางเดินเชื่อมถึงกันตลอดลักษณะสถาปัตยกรรมของพระ
ที่นั่ง เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนสีขาว หลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้อง เพดานไม้ทาสีพื้น ท้องพระโรงและเฉลียง
เป็นพื้นศิลา พื้นห้องพระบรรทมเป็นพื้นไม้ นอกจากนั้นภายในพระที่นั่งยังแบ่งออกเป็นห้องต่างๆ เช่น
ห้องมหาดเล็ก ห้องทรงพระอักษร ท้องพระโรง ห้องสรง ฯลฯ

นอกจากตัวพระ ราชวังแล้วบริเวณยอดเขาเอเล็กๆ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันอีกสองลูก ก็ได้มีการสร้าง
ตำหนักสำหรับเป็นที่ประทับของเจ้านายที่ตามเสด็จ การอำนวยความสะดวกสร้างพระราชวังที่เขาสัตตนาถ ของ
สมเด็จพระยาศรีสุริยวงศ์ เป็นที่พอพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นอัน
มาก จึงพระราชทานพระภูษาที่ทรงอยู่แล้วตัวหนึ่งเป็นการตอบแทนน้ำใจที่สมเด็จพระยาฯ ได้ทำทุกอย่าง
เป็นที่พอพระราชหฤทัย

พระราชวังบนภูเขาสัตตนาถนี้ เคยใช้เป็นที่รับราชทูตโปรตุเกส เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2420
เนื่องจากในระหว่างที่ราชทูตโปรตุเกสเดินทางเข้ามาถึงกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จประพาสหัวเมือง และกลับมาถึงเมืองราชบุรีพอดี ในขณะนั้นพระราชวังบนเขาสัตตนาถก็เสร็จ
เรียบร้อยแล้ว สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ได้กราบบังคมทูลขอให้เสด็จออกต้อนรับราชทูตโปรตุเกสที่
พระราชวังแห่งนี้ จะได้เป็นเกียรติยศเหมือนอย่างเมื่อครั้งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จออกรับ เซอวา
เลียร์ เดอ โชมองต์ ราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศสที่พระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์
รัชกาลที่ 5 ทรงพระราชดำริว่าพระราชวังที่สร้างขึ้นใหม่นี้ พอที่จะรับแขกเมืองได้ เนื่องจากมีท้องพระโรง
ที่ใหญ่โตพอสมควรจึงโปรดเกล้าฯ ให้เตรียมการต้อนรับราชทูตโปรตุเกสเหมือนรับรองราชทูตที่กรุงเทพฯ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จไปประทับที่พระราชวังบนเขาสัตนารถเพียงครั้งเดียว คือ เมื่อคราวเสด็จกลับจากประพาสไทรโยค และเสด็จออกรับราชทูตโปรตุเกสเมื่อปีพ.ศ. 2420 เนื่องจากทรงมีที่ประทับที่อื่นๆ ที่ทรงโปรด เช่น พระราชวังบางปะอิน อยุรยา พระมหากษัตริย์องค์ต่อๆ มา ก็มีได้เสด็จมาประทับอีกเลย พระราชวังที่เมืองราชบุรีจึงถูกทอดทิ้งให้รกร้างมิได้มีการซ่อมแซมแต่อย่างใด มีต้นไม้ขึ้นปกคลุม จนกลายเป็นป่ารกชัฏพระราชวังคงเหลือแต่ซากห้องพระโรง และตำหนักที่บรรทมมีลักษณะปรักหักพังมาก เหลือโครงหลังคาอยู่บางส่วน บานประตูหน้าต่างและพื้นไม่มี เพราะถูกรื้อถอนออกหมด จนกระทั่งพระครูภาวนานิเทศก์ได้เดินทางปฏิบัติธุดงค์มาถึงเขาจึงเห็นเป็นที่สถานสงบเงียบ จึงใช้เป็นที่พำนักบำเพ็ญสมาธิปฏิบัติธรรม ต่อมาได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ.2473 และตั้งชื่อวัดแห่งนี้ว่า “ วัดเขาวังราชบุรี ”

หลักฐานทางด้านโบราณคดี :

เนื่องจากอาคารส่วนใหญ่ถูกทำลาย จึงเหลืออาคารที่ได้รับการซ่อมแซมเพียงไม่กี่หลังดังนี้

กระโจมทหารรักษาการณ์ ตั้งอยู่บริเวณทางแยกด้านหน้าเขา เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน รูปหกเหลี่ยมหลังคามุงกระเบื้อง ด้านข้างของกระโจมเป็นรูปช่องอาร์คโค้ง และประดับหัวเสาแบบกรีก นอกจากนี้ยังมีการตกแต่งผนังเป็นร่องตามแนวนอน

โรงทหารมหาดเล็กและทิมดาบตำรวจ ลักษณะเป็นอาคารยาวก่ออิฐถือปูน สร้างขนานไปกับทางเดินขึ้นห้องพระโรง หลังคามุงกระเบื้องมีระเบียงด้านหน้าเป็นช่องโค้ง ด้านในแบ่งเป็นห้องๆ

ตึกห้องพระโรง อาคารก่ออิฐถือปูนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้องบริเวณคอสองยกสูงเจาะเป็นช่องแสงทรงโค้งมีชายคาปีกนกคลุมโดยรอบ ผนังด้านข้างก่ออิฐถือปูนมีเสาประดับผนังรูปสี่เหลี่ยม มีหน้าต่าง 7 ช่อง ภายในอาคารตรงกลางเป็นห้องโถงขนาดใหญ่ ด้านข้างทั้งสองด้านแบ่งออกเป็นห้องๆ มีช่องอาร์คโค้งประกอบด้วยหัวเสาแบบกรีกประดับโดยรอบ ช่องแสงด้านบนตกแต่งด้วยปูนปั้นเป็นกรอบและกระจกลี

พระอุโบสถ อาคารก่ออิฐถือปูน หลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้องสัลดชั้น 2 ชั้นซ้อนกันชั้นละ 3 ตับ ซ่อฟ้า ใบระกาและหางหงส์ไม้ประดับกระจก หน้าบันปูนปั้นด้านหน้าเป็นรูป พระพุทธเจ้าแสดงธรรม เทศนาแก่เทวดา ด้านข้างมีลวดลายก้านขดและรูปเทพดาประกอบ ด้านหลังแบ่งเป็น 2 ชั้น ชั้นบนเป็นรูป พระพุทธเจ้าและพระอัครสาวกทั้ง 5 องค์ ด้านข้างมีลวดลายก้านขดประกอบ ชั้นล่างด้านข้างเป็นปูนปั้นรูป เทพพนมประดับกระจก ตรงกลางมีอักษรปูนปั้น ความว่า “ ข้าพเจ้า “ เเง็ก คุณสถิตย์ พร้อมด้วยท่านศาสนิก

ชนทั้งหลาย ได้ช่วยกันปฏิสังขรณ์พระราชวังนี้ขึ้นเป็นพระอาราม จึงขออุทิศส่วนกุศลถวายแด่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าสยาม ...พระพุทธรักษา.. พระอุโบสถ มีมุขลดด้านหน้าและหลังด้านละ 1 ห้อง ผนังก่ออิฐถือปูนด้านหน้า มีประตูทางเข้า 2 ประตู บานประตูไม้ เจียนลายรดน้ำ ชู่มประตูหน้าต่างเป็นชู่มหน้านาง ตกแต่งด้วยปูนปั้นประดับกระจกที่ผนังพระอุโบสถมีใบเสมาหินแกรนิตตั้งอยู่ติดกับผนัง ลักษณะของใบเสมาที่ติดอยู่กับผนังโบสถ์นี้เป็นแบบที่นิยมทำกันในสมัย รัชกาลที่ 4

พระเจดีย์ เจดีย์ก่ออิฐถือปูนย่อมุมไม้ยี่สิบ ตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถ ฐานเจดีย์ชั้นแรกเป็นฐานแปดเหลี่ยมทึบสูง มีบันไดขึ้นไปสู่ลานประทักษิณชั้นบนซึ่งมีระเบียงแก้วล้อมรอบ ฐานชั้นที่สองเป็นฐานสิงห์ซ้อนกัน 4 ชั้น ในแต่ละด้านมีชู่มประดิษฐานพระพุทธรูป องค์ระฆังทรงเครื่องมีลวดลายตกแต่งที่ปากระฆังมีบัวรองรับ บัลลังก์รูปสี่เหลี่ยมย่อมุมมีเสาหอนรองรับปล้องโถงและปลียอดที่มีลวดบัวรัด ยอดบนสุดมีฉัตรปัก

ศาลาประดิษฐานพระพุทธรูป อาคารก่ออิฐถือปูน หลังคาเพนียดลักษณะคล้ายศาลาฟ้ามีระเบียงโดยรอบ ด้านหน้ามีอักษรเขียนว่า “ ศาลานี้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2474 “ ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 7 ด้านหน้าเปิดโล่ง มีเสาปูนกลมรองรับหลังคาแบ่งออกเป็น 4 ห้อง ด้านหลังมีผนังก่ออิฐถือปูนมีช่องหน้าต่าง 4 ช่อง ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปจำนวน 13 องค์ ซึ่งพระพุทธรูปเหล่านี้พบเป็นชิ้นส่วนที่แตกหักอยู่ที่เชิงเขา ด้านที่ติดกับโรงเรียนเจ้าวังปัจจุบัน พระมหาอุย จึงได้นำมาซ่อมแซมใหม่ในปี พ.ศ.2533 ลักษณะเป็นพระพุทธรูปซึ่งมีแกนเป็นหินทรายแดงพอกทับด้วยปูนลงรักปิดทอง เป็นพระพุทธรูปประทับนั่งแสดงปางมารวิชัยจำนวน 10 องค์ ปางสมาธิจำนวน 1 องค์ และพระพุทธรูปประทับยืน แสดงปางห้ามสมุทร จำนวน 1 องค์ และปางรำพึงจำนวน 1 องค์ ศิลปะอยุธยา

การกำหนดอายุสมัย : กรุงรัตนโกสินทร์ (สมัยรัชกาลที่ 5)

การประกาศขึ้นทะเบียน : ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน

รูปแบบของแหล่งโบราณคดี : พระราชวังเก่าสมัยรัชกาลที่ 5

วันเวลาที่ปฏิบัติงาน : ดำรวจ 11 ก.ย.39 บันทึก 12 ต.ค.39

ผู้สำรวจ/บันทึกข้อมูล : นายเคชา สูดสว่าง

ที่มาของข้อมูล : ของดีเมืองราชบุรี . สำนักงานจังหวัดราชบุรี ,2532

ภาพประกอบ :

เขาวัง ต.คอนตะโก อ.เมือง จ.ราชบุรี

ตึกห้องพระโรง

สภาพภายในตึกห้องพระโรง ปัจจุบันเป็นวิหารประดิษฐานพระพุทธรูป

พระอุโบสถวัดเขาวัง

เจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบ ตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถ

รอยพระพุทธบาทจำลอง มีอักษรจารึกไว้ว่า “หม่อมเจ้าสุมนนมาลย์

พระธิดากรมขุนทิพย์ลาภ สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๒”

ป้อมรักษาการณ์ด้านหน้าเชิงเขา วัดเขาวัง อ.เมือง

โรงทหรมหาดเล็กและทิมคาบ วัดเขาวัง

พระพุทธรูปปูนปั้นแกนเป็นหินทราย ประดิษฐานภายในศาลาวัดเขาวัง

พระพุทธรูปปูนปั้นแกนเป็นหินทราย ศิลปะอยุธยา